

دولت و بودجه خانوار

حمزه نوذری

جامعه‌شناس و استاد دانشگاه

همه افراد، سازمان‌ها و دولت‌ها به‌ناچار مدیریت بودجه در پیش می‌گیرند. مدیریت بودجه نشانه و نمادی از عقلانیت است. به عبارتی مدیریت بودجه در زمانه‌ای مطرح می‌شود که عقلانیت به حداکثر رسیده است. عقلانیت یعنی محاسبه‌پذیری. مفهوم بودجه به این معنا است که همه امکانات و وسایل که در یک دوره زمانی مثلا یک‌ساله استفاده می‌شود، از طریق چه درآمدهای پیش‌بینی‌شده‌ای جبران می‌شود. منظور از امکانات و وسایل برای بنگاه، ابزار تولید و برای خانوار، کالا و خدمات مصرفی است. درآمد در یک واحد بودجه‌ای هم خانوار، هم بنگاه و هم دولت، عبارت است از مجموع پولی کالاهایی. این درآمد به قول ماکس وبر، جامعه‌شناس معروف، از دوره قبلی در دسترس بوده یا آن واحد مدنظر توانسته است با یک محاسبه عقلانی به دست آوردن درآمد یادشده را انجام دهد. باید توجه داشته باشیم که درآمد با دارایی متفاوت است. کل ارزش تخمین زده‌شده کالاهایی که در اختیار هر واحد است، دارایی نام دارد. دارایی‌ها از این منظر که چقدر و با چه سرعتی قابلیت مبادله در بازار و تبدیل به پول شدن را دارند، متفاوت‌اند. خانوار سعی می‌کند با توجه به درآمد، هزینه زندگی را تنظیم کند. اگر درآمد خانوار ثابت و هزینه‌ها افزایش یابد، خانوار، مصرف برخی کالاها و خدمات را کاهش می‌دهد. به عبارتی خانوار با عقلانیت و محاسبه، بودجه خود را مدیریت می‌کند اما مسئله زمانی آغاز می‌شود که دولت نمی‌تواند مدیریت بودجه عقلانی را در پیش بگیرد و درآمد و هزینه خود را متعادل کند. دولت در ایران منبعی به نام بانک مرکزی دارد که هر وقت و هر چقدر بخواهد از آن قرض می‌گیرد یا به‌اصطلاح دستور چاپ پول می‌دهد. با این کار دولت بلایی سر خانوار و بنگاه می‌آورد که آنها قادر نیستند بودجه خود را مدیریت و محاسبه کنند یا اینکه این کار دشوار می‌شود. دولت با عدم عقلانیت در مدیریت بودجه و افزایش نقدینگی و در نهایت تورم، هزینه خانوار را چندین برابر افزایش می‌دهد. به نحوی که تعادل بخشی بین درآمد و هزینه بودجه خانوار را دشوار می‌کند. خانوار مانند دولت چنین منبع بزرگ و قابل دسترسی را ندارد. پس کاهش رفاه خانوار، سوردرگمی در مدیریت بودجه و اجبار خانوار به فروش دارایی یا قرض، همه از این مسئله ناشی می‌شود که دولت قادر به مدیریت بودجه نیستی و منبعی در اختیار دارد که الزام و اجباری به مدیرت عقلانی بودجه نمی‌بیند. براساس این با ناترازی بین درآمد و هزینه خانوار که دولت با مدیریت غیرعقلانی بودجه‌اش آن را ایجاد کرده است، در درآمد رفاه خانوار کاهش می‌یابد. در این‌میان خانواری که دارایی‌هایی مانند مسکن، ارز خارجی و طلا دارد، یعنی بخشی از درآمد خود در گذشته را تبدیل به این دارایی‌ها کرده است، تا حدی از این بلای دولت در امان می‌ماند.

پس مسئول و مسبب بخش زیادی از به‌هم‌ریختگی و محاسبه‌ناپذیری بودجه خانوار، دولت است. عدالت این است که منطق واحدی بین دولت و خانوار (مثلا خانواده یک کارگر) حاکم باشد؛ منطق تعادل بین درآمد و هزینه. درحالی‌که خانوار تلاش می‌کند چنین تعادلی را تا حدی برقرار کند اما دولت ناعادلانه به منبع دیگری به نام بانک مرکزی دسترسی دارد که تلاش خانوار برای مدیریت بودجه را روزبروز دشوارتر می‌کند. این روزها که بحث وفاق مطرح است، در این زمینه هم وفاق لازم است؛ وفاق بین دولت و خانوار برای مدیریت بودجه و عقلانیت بودجه‌ای با درپیش‌گرفتن عدالت بین هم؛ یعنی استفاده‌نکردن دولت از منبع آسان بانک مرکزی برای مدیریت بودجه.

دوشنبه ۲ مهر ۱۴۰۳
۱۹ ربیع‌الاول ۱۴۴۶
۲۳ سپتامبر ۲۰۲۴
سال بیست‌ویکم
شماره ۴۹۳۰
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

درد «شرق» امروز می‌خوانید: گزارش جمهوری خواهان مجلس نمایندگان آمریکا؛ بایدن مسئول فاجعه افغانستان است • مخالفت کمیسیون اقتصادی مجلس با تعطیلی پنجشنبه‌ها

شب مرگ در معدن طبس

پیام تسلیت رهبر معظم انقلاب اسلامی در پی حادثه آندوه‌بار معدن طبس: برای کاهش ابعاد این مصیبت هر اقدام لازم را انجام دهید

تازمان تنظیم این گزارش حادثه معدنجوی به روایت وزیر کشور ۳۱ کشته برجای گذاشته است. گرچه گزارش‌ها از تعداد کشته‌شدگان این فاجعه متفاوت است

پیام تسلیت حزب ندای ایرانیان در پی حادثه جان باختن جمعی از کارگران در معدن طبس

یادداشت

برنج؛ محصولی پررنج دولت در تعیین نرخ خرید منصف باشد

امیرحسام اسحاقی

استاددانشگاه

مزارع کشاورزی با موج تغییر کاربری اراضی، هرساله کوچک و کوچکت‌ر می‌شود. این زمین‌خواری، موجب خروج نیروی کار روستایی از بخش کشاورزی، تغییر شغل و افزایش مهاجرت به شهرها و غیرمولدسازی روستاها به‌ویژه در شمال شده است؛ آبرجرانی که پس از کم‌آبی، دومین چالش اساسی کشاورزی محسوب می‌شود و نشانگر ناکامی سازوکار بازار در حفاظت از مزارع و محیط زیست است. ضعف در نظارت و اجرای قوانین مرتبط با حفاظت از اراضی کشاورزی و تغییر کاربری، فساد اداری، نبود شفافیت و بی‌کفایتی

یادداشت

وزیر بهداشت و درمان ملاحظه کنند

احسان هوشمند

یکی از مهم‌ترین نیازهای شهروندان در ایران امروز، احساس امنیت درمانی و بهداشتی است. مراکز پرشمار درمانی و بیمارستان‌ها و پزشکان کشور با هدف فراهم‌آوردن امنیت درمانی و بهداشتی کشور فعالیت می‌کنند و در این راه دستاوردهای ملموسی نیز حاصل شده است. اما در کنار این دستاوردها نباید به نابسامانی‌ها و مشکلات و مسائل و چالش‌های گوناگون این بخش که مشکلات بزرگی برای بسیاری از ایرانیان ایجاد کرده نیز بی‌توجه بود. اگرچه زیرساخت‌های نظام درمانی کشور مستحکم است اما بروز مسائل و مشکلات مختلف در نظام درمانی با جان و سرنوشت شهروندان زیادی در ارتباط است و استمرار این چالش‌های مختلف می‌تواند موجب بروز هزینه‌های انسانی بیشتری برای کشور شود؛ ازجمله این چالش‌ها کمبود پزشکان متخصص و فوق تخصص در اقصانقاط کشور است، به گونه‌ای که بخش در خورتوجهی از پزشکان متخصص و فوق تخصص در تهران و مراکز استان‌ها مستقر شده و در نتیجه بخش زیادی از مناطق محروم کشور با کمبودهای شدیدی در این حوزه دست به گریبان هستند. در تهران نیز برای گرفتن وقت ویزیت بسیاری از این دسته از پزشکان باید روزها یا هفته‌ها و گاه ماه‌ها وقت صرف کرد. برنامه زمان‌بندی‌شده و دقیق وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی برای توزیع مناسب پزشکان کشور در جای‌جای ایران به‌ویژه استان‌های محروم حتی به صورت دائم یا دوره‌ای چیست؟ تا هم‌وطنان ما از گوشه و کنار کشور مجبور نشوند برای درمان عازم تهران و مراکز درمانی شوند و همراهان آنها نیز گاه برای روزها و حتی هفته‌ها در داخل ماشین یا چادر در نزدیکی بیمارستان به سر ببرند! آیا چنین وضعی زینده‌کشور و نظام سلامت کشور است؟ بی‌نظمی در پرداخت حق ویزیت پزشکان و دریافت ارقام دلخواه در مطب‌ها بخش دیگری از مسائلی است که شهروندان با آن دست‌وپنجه نرم می‌کنند. همچنین عدم عقد قرارداد با شبکه‌های بیمه‌ای موجب شده تا هزینه‌های زیادی به بیماران و خانواده آنها تحمیل شود. پزشکان نیز به تأخیر بیمه‌ها در پرداخت سهم بیمه معترض هستند و به‌این‌ترتیب دور باطلی ایجاد شده که هزینه آن را شهروندان بیمار باید پرداخت کنند. کمبود داروهای بیماران خاص و حتی بیماری‌های عمومی‌تر نیز مزید بر مسائلی است که موجب نگرانی شهروندان بسیاری شده است. گفته می‌شود که کمبود دارو به واسطه تحریم کشور است. برخی از بیماران در این‌میان می‌گویند مگر مسئولان مدعی نیستند بخش بزرگی از نیاز دارویی کشور در داخل تولید می‌شود، چرا همان داروها هم کمیاب است؟ برخی از مراکز دارویی هم در پاسخ مدعی‌اند که مواد اولیه

وعده پزشکیان پیش از عزیمت به نیویورک:

جوسازی علیه ایران را خنثی می‌کنیم

۲

برگزیده‌ها

«شرق» تشدید تنش‌ها در جنوب لبنان را در گفت‌وگو با کارشناسان بررسی می‌کند

یک گام تا جنگ؟

بگیری چالش‌های محله نعمت‌آباد و تابلوهای موزه امام علی (ع) در صحن شورای شهر تهران

شهردار از کدام پنجره به تهران نگاه می‌کند

کلاس ۲۰ هزار نفری

علی شریفی‌زارچی بعد از یک سال به کلاس‌های دانشگاه شریف بازگشت

ابهام درباره حضور زنان در دربی

بازگشت به عقب در دولت پزشکیان؟

اختلاف نظر

درباره یک انتخاب

ایران فیلم منتخب خود را به آکادمی اسکار معرفی کرد

آنچه گذشت

سند ۹

یادداشتی از امیر سیدین

یادداشت

یک قاب تجربه ضرورت گفت‌وگوی ملی

جلیل‌سازگارنژاد

خرداد ماه ۱۳۷۹ ششمین دوره مجلس شورای اسلامی معروف به مجلس اصلاحات فعالیت خود را در شرایطی آغاز کرد که فضای برآمده از جنبش اصلاح‌طلبی دوم خرداد ماه ۱۳۷۶ شور و شوق و امید فزاینده‌ای در کشور ایجاد کرده و در روابط ملی و بین‌المللی ایران تأثیر گسترده‌ای بر جای گذاشته بود. در چنین فضای مثبتی و در نخستین سال کاری مجلس ششم، بیش از ۱۱ رئیس پارلمان ازجمله رؤسای مجالس پنج کشور اروپایی ایتالیا، اتریش، آلمان، فرانسه (مجلس سنا) و یونان به ایران آمدند که حکایت از استقبال کشورهای مختلف از رویکرد جدید ایران در عرصه مناسبات و تعاملات بین‌المللی داشت. در همین راستا و در اسفند ماه ۱۳۷۹

یک هیئت بلندپایه به ریاست آقای ولفگانگ تیرزه رئیس مجلس آلمان به تهران سفر کردند. اینجانب به سبب مسئولیتی که در هیئت‌رئسه مجلس ششم داشتم، مزیبانی از رئیس و نمایندگان همراه را برعهده گرفتم. در برنامه سفر هیئت آلمانی علاوه بر دیدار با مقامات رسمی کشور درخواست ملاقات با یکی از علمای اصولگرای سنتی نیز مطرح شده بود. آقای تیرزه هنگام دیدار با آقای کروبی رئیس مجلس شورای این درخواست را مجدداً بازگو کرد. در پایان این ملاقات با مشورت آقای کروبی قرار شد در طول بازدید رئیس مجلس آلمان از شیراز ملاقاتی بین ایشان و آیت‌الله حائری‌شیرازی انجام شود. موضوع با امام جمعه فقید شیراز در میان گذاشته و ایشان هم از این دیدار استقبال کردند. با توجه به سوابق آیت‌الله حائری که علاوه بر مراتب فقهی، نمایندگی مجلس شورای اسلامی و خیران رهبری را در کارنامه داشت و با زبان انگلیسی هم آشنا و چند کتاب هم تألیف کرده بود، پیش‌بینی می‌شد که نشست مفیدی برگزار شود. از طرف دیگر رئیس مجلس آلمان هم شخصیتی برجسته و دانشمندی مسلط بر متون فلسفه غرب بود که گفت‌وگوی بین آنها را جذاب می‌کرد.

این گزارش در صفحه ۱۵، پنجشنبه ۱۳ شهریور ۱۳۸۵، منتشر شد

برخی مدیران در فرایند تصمیم‌گیری و صدور مجوزهای قانونی یا غیرقانونی احداث ویلا و اقامتگاه‌های مسافری در باغات و مزارع روستایی، مراتع و حتی جنگل‌ها، عرصه را برای کشاورزی بیش‌ازپیش محدود کرده است. در برخی از این روستاها به جز چند دُکان هیچ نشانی از شالیزار نیست. روستاهایی که دیگر هیچ نقشی در اقتصاد مولد کشاورزی ندارند و به دهکده‌ای گران و پر از ویلا مبدل شده‌اند. با وجود این‌همه ویلا، بحران مسکن شهرها به این روستاها نیز سرایت و برخی از روستائیان را اجاره‌نشین کرده است. توسعه نامتوازن و دگردیسی هویت کابلدی جوامع روستایی، پیامدهای اقتصادی، اجتماعی و بوم‌شناختی نگران‌کننده‌ای به دنبال داشته و علاوه بر تضعیف همبستگی ارگانیکی و انسجام اجتماعی، ظرفیت معیشتی و تولیدی روستاها را نیز متلاشی کرده است. طبق تحقیقات، در شش سال اخیر، روستائیان به سمت مشاغل مزدبگیر و درآمدهای غیرشغلی سوق داده شدند.

به گزارش سازمان امور اراضی کشور، در ۱۰ تا ۱۲ سال گذشته بیش از ۶۰ هزار هکتار از اراضی کشاورزی تخریب، ویلاسازی و شهرک‌سازی شده است.

ادامه در صفحه ۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵

۵